

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Commentarii Tres in Universam Aristotelis Philosophiam

Crespin, François

Brvxellæ, 1652

IV. In quo iudicio sita sit essentia Discursus.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95346](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95346)

specie clarâ recordativâ sui objecti, illius non recordari; ita posita clarâ apprehensione sui objecti, potest circa illud non ferre iudicium) iudicium consequentis non necessariò præsupponit præmissas notiores; quia hæ non movent intellectum ad assensum conclusionis, quâ notiores, sed quia virtualiter continent conclusionem, vel potius, quia conclusio non est eadem cum illis. Ad Aristotelem verò Respondeo hic non audiendum, quia quod ibi dicit, non est satis fidei conforme, sequitur enim nos non magis revelationem Divinam scire & credere debere, quàm Deum esse trinum, quod propter Divinam revelationem scimus & credimus, cum tamen inter Propositiones fidei una non sit certior alterâ, magis quàm autoritas Dei revelantis sit uno tempore maior alio.

D V B I V M I I I.

An Discursus seu 3^a. mentis operatio differat essentialiter à 2^a. seu iudicio simpliciter.

XXIII. **Q**uidam, sed pauci, volunt Discursum 3^{am} mentis operationem à 2^a solum differre connotato, hoc scilicet, quod una inferatur ex iudicio, altera ex apprehensione, contra quos, sit

R E S O L U T I O.

XXIV. **D**ico, Discursus sive 3ª mentis operatio distinguitur essentialiter à 2^a.

XXV. Probatur, quia essentialiter est iudicium illatum ex alio iudicio, ut vidimus dubio 1°. 2ª verò mentis operatio est iudicium ut summum ex apprehensione illatum, ergò distinguuntur inter se essentialiter.

XXVI. Probatur 2°. ubicumque est diversa applicatio objecti, & diversus modus tendendi in illud, est etiam diversitas essentialis actuum; sed inter 2^{am} & 3^{am} mentis operationem ista inveniuntur, ergò, &c.

XXVII. Probatur minor pro 1ª parte 1°, quia applicatio objecti consequentis formaliter sumpti, sive 3ª operationis, fit modo certo, id est per iudicium; applicatio verò objecti 2ª operationis modo incerto, id est, per apprehensionem, ergò, &c.

XXVIII. Probatur minor pro 1ª parte 2°, quia ut multi Theologi docent, charitas Patriæ per hoc tantum distinguitur à charitate viæ, quod illius objectum materiale clarè proponatur in Patria per visionem beatificam; huius verò objectum in via obscurè proponatur per actum fidei: ergò etiam iudicium illatum ex iudicio, & iudicium illatum ex apprehensione distinguuntur essentialiter. Probatur consequentia, quia iudicium objectum suum clarè proponit, apprehensio verò obscurè, nam per hanc intellectus semper est in formidine de opposito, & per solum iudicium firmiter adhæret objecto, ergò, &c.

XXIX. Subsumo: atqui iudicium illatum ex iudicio est 3ª mentis operatio, & illatum ex apprehensione tantum, est 2^a, ergò 3^a & 2ª mentis operatio differunt essentialiter. Hinc etiam facile

XX. Probatur ista minor, pro 2ª parte; ibi est modus tendendi in objectum diversus, ubi est diversa ratio formalis, sive motivum tendendi, &c. atqui in 2^a & 3ª mentis operatione est diversa ratio formalis sive motivum tendendi, &c. ergò, &c. Probatur minor, iudicium non illatum ten-

dit in identitatem extremorum, ob connexionem, quam habent inter se; iudicium verò illatum in identitatem extremorum ob connexionem, quam habent cum aliquo 3°; ergò differunt ratione formali, seu motivo tendendi.

XXI. Obijcies 1°. diversa applicatio objecti non facit actum diversæ speciei, ergò 3ª mentis operatio non distinguitur specie à 2^a: Probatur antecedens, applicatio ignis ad manum, & ad motio coloris ad oculum, à quocumque fiat, non inducit diversitatem specificam tactus vel visionis, ergò, &c.

XXII. Respondeo, distinguendo antecedens, diversa specie applicatio, in quam tendit actus, non facit actum specie diversum, nego antecedens; nam album modificat actum juxta diversitatem suæ naturæ, eodem modo ac objectum primum: hinc si idem paries modò concurrente lumine A. modò lumine B. diversæ speciei & clariori, repræsentaretur, videri deberet per distinctas specie visiones: diversa numero tantum applicatio vel diversa specie, in quam non tendit actus, non facit actus diversæ speciei, concedo antecedens: verum in 3^a & 2ª mentis operatione est diversa specie applicatio, & talis in quam tendit actus.

XXIII. Obijcies 2°. Aristoteles 1°. de Interpret. cap. 1°. & 3° de anima, meminit tantum duarum operationum mentis, scilicet compositionis sive ve iudicii, & simplicis apprehensionis, ergò, &c.

XXIV. Respondeo, Aristotelem ibi tantum attendere ad distinctionem inter iudicium & apprehensionem simplicem, non verò ad numerum operationum mentis, & quot sint: vel dic sub iudicio, quod est genus ad 2^{am} & 3^{am} operationem, comprehendendi 3^{am} operationem. Ex dictis

XXV. Colliges, 1^{am} mentis operationem tendere in objectum apprehensivè sive cognoscitivè tantum; 2^{am} verò cognoscitivè iudicativè, seu assertivè, non illativè ex prævio iudicio; 3^{am} denique cognoscitivè, assertivè & illativè ex iudicio prævio.

D V B I V M I V.

In quo iudicio sita sit essentia Discursus.

XXVI. **N**ota, Discursum multipliciter sumi. 1°. prout tantum includit terminum à quo, id est, antecedens vel præmissas, ut cum dicitur, *Discursus est causa consequentis; demonstratio est Syllogismus generans scientiam, Syllogismus Dialecticus est Syllogismus generans opinionem.* Vnde Aristoteles cap. 26. solas præmissas vocat Discursum sive Syllogismum.

XXVII. Sumitur 2°. pro artefacto mentali Logico, conflato ex iudiciis antecedentis seu præmissarum & consequentis; secundum quod definitur Syllogismus ejus species præcipua, *Oratio in qua, quibusdam positis, &c. unde Aristoteles dicit ex una præmissa negativa & altera affirmativa fieri Syllogismum negativum.*

XXVIII. Sumitur 3°. Discursus præcisè prout est 3^a mentis operatio. His prænotatis, sit

RESOLUTIO I.

xxix. **D**ico 1°. Discursus sumptus ut causa consequentis, consistit in solis præmissis.

xxx. Probatur, quia, si ut causa consequentis consisteret in ipso consequente, consequens esset causa sui ipsius, quod implicat, ergo, &c. Probatur minor, quia, cum causa sit prior effectu, consequens esset, antequam esset, ut consideranti patebit, ergo, &c.

RESOLUTIO II.

xxxi. **D**ico 2°. si Discursus sumatur pro artefacto logico confecto ex iudiciis antecedentis & consequentis, essentia Discursus sita est in aggregato ex iudiciis antecedentis & consequentis.

xxxii. Probatur, Discursus sic sumptus includit in recto & æquè 1°. illa iudicia tamquam sui partes intrinsecè componentis, ergo, &c.

xxxiii. Prob. assumptum, quia inde fit, quod Aristoteles Syllogismum definiat *Orationem in qua quibusdam positis*, &c. & Discursus communiter definiatur *Cursum intellectus ab una cognitione ad aliam*, quia uti materialis plures passus, ita spiritualis plures cognitiones includere debet, ergo, &c.

xxxiv. Dices ex P. Comptono utramque istorum assumporum probationem maxime favere oppositæ sententiæ Discursum constituenti essentialiter in solo iudicio consequentis, ergo, &c. probatur antecedens pro 1ª parte, quia ly *in qua* in definitione Syllogismi ab Aristotele positum, non refertur ad ly *quibusdam positis*; sed ad ly *necessariò sequitur*, quasi dicat: *Syllogismus est oratio, in qua aliud necessariò sequitur, quibusdam positis*. Probatur antecedens pro 2ª parte, quia ratio & autoritas isti expositioni præponderat: docent enim Divus Thomas 1^a. p. q. 58. art. 3°. & Aristoteles 1°. Post. c. 1° Discursum esse cognitionem unius veritatis post aliam, ergo, &c.

xxxv. Respondeo, negando assumptum; ad ejus probationem pro 1^a parte, Respondeo Patrem Comptonum non satis attendere ad ly *in qua*, quod consequens esse partem significat, & præmissas partes significat. Ad 2^{am} autem partem Resp. Patrem Comptonum à ratione nihil momenti adferre, uti nec ab autoritate; quia locus ille, qui ex Divo. Thoma & Aristotele citatur, intelligi debet de Discursu sumpto pro 3^a mentis operatione præcisè secundum quod dicit in recto, juxta Resolutiones sequentes.

xxxvi. Confirmatur, Discursus sic sumptus est artefactum quoddam, sed artefacta sunt aggregata per accedens, ergo, &c.

RESOLUTIO III.

xxxvii. **D**ico 3°. essentia Discursus præcisè sumpti pro 3^a mentis operatione, non est sita in iudicio antecedentis, seu præmissarum tantum; quia etsi illud sit respiciens aliud tamquam causa, non est tamen iudicium illatum ex aliis, quod est de essentia Discursus, ergo, &c.

RESOLUTIO IV.

xxxviii. **D**ico 4°. Discursus sumptus pro 3^a mentis operatione, non consistit in aggregato ex iudiciis antecedentis, & consequentis. Est contrà PP. Hurtadum, Arriagam, &c.

xxxix. Probatur, quia aggregatum illud non est simplex qualitas; sed tres mentis operationes sunt qualitates simplices, ergo, &c.

xl. Confirmatur; 1^a & 2^a mentis operatio, & similiter 3^a, realiter adæquatè inter se distinguuntur: sed si 3^a essentialiter consisteret in illo aggregato, essentialiter includeret 2^{am}, adeoque ab ea non distingueretur adæquatè, ergo, &c.

RESOLUTIO V.

xli. **D**ico 5°. Discursus sumptus pro 3ª operatione essentialiter non consistit in iudicio de bonitate consequentiæ ut tali iudicio.

xl. Probatur, quia illud ut tale non est necessariò illatum ex alio, ergo, &c. Probatur antecedens, casu quo per Deum intellectus ferretur in bonitatem consequentiæ per iudicium distinctum à iudicio consequentis formaliter sumpti, illud esset iudicium de bonitate consequentiæ, & non esset illatum ex alio, ergo essentia Discursus in eo non consistit.

RESOLUTIO VI.

xl. Probatur, quia illud ut tale non est necessariò illatum ex alio, ergo, &c. Probatur antecedens, casu quo per Deum intellectus ferretur in bonitatem consequentiæ per iudicium distinctum à iudicio consequentis formaliter sumpti, id est, ut moraliter causatur à præmissis.

xliv. Probatur 1°, quia aliud non suppetit, ut patet ex Resolutionibus præhabitis.

xl. Probatur 2°, quia in iudicio consequentis salvatur tota definitio Discursus sumpti pro 3^a mentis operatione, ergo, &c. Probatur antecedens, quia Discursus ut talis, definitur cognitio unius ex alio per distinctam cognitionem cognito, quod convenit tali iudicio, ergo, &c.

xlvi. Dixi, secundum quod dicit intrinsecè & in recto; quia sicut relatio non potest esse vel concipi sine termino; ita iudicium consequentis formaliter sumpti, nec esse, nec concipi potest sine iudiciis præmissarum, ex quibus infertur; & ad quæ dicit habitudinem tamquam ad terminum à quo: unde dic iudicia antecedentis esse de essentia Discursus, extrinsecè & in obliquo: Prout à nonnullis dicitur terminum esse de essentia relationis adæquatè fundamento identificatæ, quod supra à nobis impugnatum est.

xlvi. Obicies 1° Discursus indifferenter dicitur transitus ab antecedente ad consequens, & è contrà, transitus à consequente ad antecedens, ergo, &c.

xlvi. Respondeo, negando antecedens pro 2ª parte; quia alioqui consequens esset causa antecedentis, sicut antecedens est causa consequentis, quod est falsum: ex eo verò, quod sit transitus ad terminum à quo, sive à præmissis, ad consequens, solum sequitur præmissas esse de essentia Discursus, extrinsecè & in obliquo.

xl. Obicies 2°. discursus est instrumentum sciendi,

sciendi, ejusque nobilissima species est demonstratio, quæ est Syllogismus efficiens scientiam, ergo consistit essentialiter in solis præmissis: probatur consequentia, quia illis solis convenit esse instrumentum sciendi, & causam scientiæ.

L. Respondeo, sub distinctione si discursus sumatur ut instrumentum sciendi, & causa efficiens morali scientiæ, concedo totum juxta 1^{am} Resolutionem: si sumatur ut 3ª mentis operatio, & ut instrumentum formale sciendi, ac ut causa formalis scientiæ, consistit in solis præmissis, nego; imò repugnat ipsas præmissas esse instrumentum formale sciendi, aut causam formalem scientiæ; nam id est ipsa forma, quæ quis denominativè est sciens, quod à solo judicio consequentis formaliter sumpti habetur, licet ab ipsis præmissis dicatur quis, saltem improprie, efficienter moraliter sciens. Similiter distingue consequens.

LI. Objicies 3°. ex D. Thoma; Judicium consequentis est velut forma, & judicium antecedentis velut materia; sed compositum ex materia & forma, materiam & formam dicit intrinsecè, ergo & Discursus judicium antecedentis & consequentis dicit intrinsecè.

LII. Respondeo 1°. negando assumptum: nam inde sequeretur, Discursum conflatum ex judiciis antecedentis & consequentis non esse aggregatum per accidens, sed ens strictè per se, utpotè compositum ex materia & forma.

LIII. Respondeo 2°. S. Thomam dicere veluti, id est, analogicè: nam sicut materia est indifferens ad plures formas, & illis mediantibus ad faciendum hoc vel illud compositum Physicum: ita judicium antecedentis est indifferens ad hoc vel illud judicium consequentis, illoque mediante ad faciendum hoc vel illud artefactum mentale Logicum.

LIV. Adde, si Discursus sumatur Logicè, sive pro aggregato; tum dicendum solum Syllogismum vocalem efficere scientiam, non mentalem; si verò velis dicere, etiam Syllogismum mentalem efficere scientiam; dic cum P. Arriaga efficere scientiam habituales, non actuales; scientiam autem habituales non esse conclusionem, sed effectum illius: & licet intelligeretur de actuali, dici posset Discursum mentalem ratione unius partis generare scientiam actuales, quæ sit altera compars illius Syllogismi, sicut equus dicitur sustentare formam suam, quæ est pars ipsius equi.

LV. Objicies 4°. Contrà 5^{am} Resolutionem; in hoc Syllogismo, *Omnis consequentia, quæ nititur dicto de omni, servatis ceteris, est bona; at consequentia in Barbara est talis, ergo est bona consequentia in Barbara*; sed ibi est judicium consequentiæ, & est Discursus, ergo, &c.

LVI. Respondeo, in illo Syllogismo non esse judicium bonæ consequentiæ, prout consequentia est illa, in qua negamus constitui rationem Discursus; sed esse judicium consequentis formaliter sumpti, id est, ut dependentis ab antecedente, in quo constituimus rationem Discursus; judicat enim intellectus terminos conclusionis, esse inter se connexos, ex vi connexionis in antecedente, cum medio scilicet dicto de omni; & sic ibi consequentia, non proprium, sed consequentis locum obtinet, adeoque nihil inde contra Resolutionem sequitur.

LVII. Objicies 5°. contrà eandem Resolutionem; intellectus aliquandò transit à judicio ante-

cedentis ad judicium consequentiæ, vel saltem potest transire, ergo potest in aliquo casu Discursus consistere in judicio consequentiæ: Probatur consequentia, quia judicium consequentiæ sic esset ex antecedente judicio.

LVIII. Respondeo, quidquid sit de casu: distinguendo antecedens, potest fieri transitus à judicio antecedentis determinante intellectum ad judicium consequentiæ, nego antecedens: tamquam ab aliquo extremo, concedo ant. Iam autem ad rationem Discursus pertinet ut determinetur intellectus ratione objecti per præmissas judicativas ad objectum in conclusione ex præmissis, judicandum, quod non fit in transitu à judicio antecedentis ad judicium consequentiæ.

D V B I V M V.

An & qualis cognitio de bonitate consequentia requiratur ad assensum Conclusionis.

A Ntè Resolutionem
LIX. Suppono 1°. ad hoc, ut ex præmissis legitime inferatur Conclusio, requiri dependentiam sive connexionem aliquam Conclusionis cum præmissis; nam aliqui Discursus esset successivus, & Conclusio materialis: non autem causalis, & Conclusio formalis.

IX. Suppono 2°. in omni Discursu requiri in actu exercito judicium de bonitate consequentiæ; quia illud, ut jam dictum est, non distinguitur à judicio consequentis formaliter sumpti, quod, si non sit tota essentia Discursus, de quo infra, saltem est pars illius essentialis præcipua.

LXI. Suppono 3°. inter judicia consequentis & præmissarum, quandò Syllogismus fit in modo imperfecto, in quo non satis elucet bonitas consequentiæ, v. g. in Baroco, plerumque mediare judicium de bonitate consequentiæ in actu signato; item etiam cum discurrens non est ita peritus, ut experientia docet.

LXII. Suppono 4°. Dubium procedere, tam de cognitione apprehensiva (quam aliqui tantum requirunt) quam de judicativa, quam plures adstruunt. His suppositis, fit

R E S O L U T I O I.

LXIII. **D** Ico 1°. cum R. R. P. P. Arriaga, Hurtado, Oviedo, Comptono, &c. non requiritur aliqua notitia expressa & in actu signato de connexionem actus consequentis formaliter sumpti, cum actibus præmissarum.

LXIV. Probatur, quia aliàs deberent attingi & repeti actus Conclusionis & præmissarum per talem actum; sed nullus id magis experitur, quam quod amando objectum se præmittere actum reflexum de illius bonitate experiat, licet fortè experiat se per actum Conclusionis repetere objectum præmissarum, ergo, &c.

LXV. Confirmatur, quia cum intellectus ad actum Conclusionis sufficienter determinetur per assensum præmissarum; & vel ipsis præmissis, absque prævio tali actu de consequentiæ bonitate, assentiatur, est omnino superfluous, ergo, &c.